

Eesti lihatööstussektori 2015. aasta üheksa kuu ülevaade

Lühikokkuvõte

- Statistikaameti esialgsetel andmetel tootis lihatööstus 208,6 mln euro väärtuses toodangut, mis oli varasema aastaga võrreldes 8,9% kasvanud. Toodangut eksporditi 50,1 mln euro väärtuses (+1,4%). Toodangust eksporditi rahalises arvestuses 24% liha ja lihatooteid.
- Tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes saadi 9 kuuga 7,1 tuhat tonni veiseliha (+9,5%); 312,2 tuhat tonni sealiha (+4,6%) ja 55,3 tonni lamba- ja kitseliha (-18,7%).
- Lihätööstuse müügitulu vähenes ning oli 9 kuu kokkuvõttes 229,2 mln eurot (-1,3%). Kogukulud olid 215,6 mln euro suurused (-1,7%). Kogukasum¹ oli 13,6 mln eurot ning kasvas eelmise aasta 9 kuuga võrreldes 6,2%. Kogukulude vähenemine tulenes eelkõige tooraine odavamast kokkuostuhinnast.
- Vaatamata tööjõukulude 14% kasvule, kasvas sektori puhas lisandväärtus² ligi 12% kogukulude alanemise tulemusena.
- Tööstuse investeeringud vähenesid 31% ja olid 4,4 mln euro suurused.

Sissejuhatus

Ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika andmeid ning ülevaate statistilised andmed hõlmavad 9 kuulist (kolme esimese kvartali pikkust) ajaperioodi.

Lihätööstussektori võrdluse korral toiduainetööstusega sisaldab toiduainetööstuse sektor lisaks toiduainete tootmisele ka joogitootmise andmeid.

Lihätööstussektori statistilisi näitajaid tõlgendades tuleb arvestada, et valimisse kuulub ettevõtjaid, kellel on põhitegevusele lisaks mitmeid lisategevusalasid (nt looma-, linnu- ja taimekasvatus, sööda tootmine, transporditeenused jm). Antud ülevaates on käsitletud sektori kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmisi näitajaid, mis ei pruugi kajastada kõigi sektori ettevõtjate olukorda võrdselt, vaid näitavad valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtjate näitajad võivad ülevaate keskmisest oluliselt erineda.

¹ Kogukasum = müügitulu – kulud kokku

² Puhas lisandväärtus = (müügitulu – kulud kokku) + tööjõukulud

Lihatööstusena üldistatuna käsitletakse antud ülevaates lihatöötlemise sektori ettevõtteid, kelle põhitegevusala kood EMTAK 2008³ kohaselt on C101 (liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine) sh:

- Liha töötlemine ja säilitamine, k.a tapamajade tegevus
 - loomade tapmine ning liha (looma-, sea-, lamba-, lambatalle-, küüliku-, jänese-, kaameliliha jne) ettevalmistamine ja pakkimine tapamajades;
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine lihakehadena (rümpadena);
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toornahkade tootmine tapamajades, k.a karvatustamine;
 - peki ja muu toidukõlbliku loomse rasva sulatamine (v.a linnurasva sulatamine);
 - loomse rupsi töötlemine;
 - kitkevillatootmine;

siia ei kuulu liha pakendamine.

- Linnuliha töötlemine ja säilitamine, k.a sulgede tootmine
 - kodulindude tapmine, kitkumine ja pakkimine tapamajades;
 - värsked, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toidukõlbliku linnurasva sulatamine;
 - sulgede ja udusulgede tootmine;

siia ei kuulu liha pakendamine.

- Liha- ja linnulihatoodete tootmine
 - kuivatatud, soolatud ja suitsutatud liha tootmine;
 - lihast, rupsist (k.a maksast) või verest toodete ja konservide tootmine (nt viinerid, salaami, servelaatvorstid, teevorstid, keedusingid, veri- ja maksavorstid, pasteedid, tarrendid, rulaadid);
 - inimtoiduks kõlbmatu pulbri, jahu ja graanulite tootmine lihast või rupsist; rasvakõrnete tootmine;

siia ei kuulu külmutatud valmisroogade tootmine lihast ja linnulihast, lihasuppide tootmine, liha hulgikaubandus, ning liha- ja linnulihatoodete pakendamine.

Positsioon majanduses

Lihatöötlemise sektori moodustavad Eestis kesktlääbi 50 töötlemisettevõtet ja väikemajapidamist, millest suurtööstuse (tööga hõivatud 100 või rohkem inimest) osakaal on 16%. 5 suuremat tööstust annavad üle 90% lihatööstuse kogu müügitulust.

SA esialgsetel andmetel tootis lihatööstus 2015. aastal 9 kuuga 208,6 mln euro väärtuses toodangut. Varasema aastaga võrreldes oli sektori toodangu rahaline väärtus 17,1 mln eurot kasvanud (+8,9%),

³ Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

seda varasemast suurema ettevõtete arvu tõttu valimis. Maaeluministeeriumi arvutustel moodustas lihatööstuse toodang rahalises arvestuses 3,0% töötleva tööstuse (+0,3 protsendipunkti) ja 19,8% toiduainetööstuse (+2,7 protsendipunkti) toodangu väärtusest.

2015. aasta III kvartali lõpuks oli Eestis 263,4 tuhat veist (-0,5%), 334,8 tuhat siga (-6,5%), 99,3 tuhat lammast ja kitse (+10,6%) ja 2 185,4 tuhat lindu (-6,6%). 9 kuuga tapeti tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes 28,8 tuhat veist ning neist saadi 7,1 tuhat tonni liha. Võrreldes 2014. aasta sama perioodiga suurenes tapetud veiste arv 1880 veise (+6,7%) võrra ja liha saadi 611 tonni (+9,5%) rohkem. Sigasid tapeti 394,6 tuhat ja neist saadi 31,2 tuhat tonni liha, mis oli 18 tuhat siga (+4,8%) rohkem ning samuti 1,4 tuhat tonni (+4,6%) rohkem liha. Lambaid ja kitsi tapeti 3000 looma, mida oli 1000 looma (-25,0%) vähem kui aasta varem. Lammastest ja kitsedest saadi 55,3 tonni liha, mida oli 12,7 tonni (-18,7%) vähem.

Lihatööstuse toodangu kohta SA lühiajastatistika ei kogu, välja arvatud vorsttoodete kategoorias. Tabelis 1 väljatoodud andmed kajastavad aastastatistika ja on eelkõige orientiiriks (lühiajastatistikaga) kvartaliülevaates lihatööstuse toodangu osas. Samas peegeldub siin asjaolu, et paljudes kategooriates pole järjepidevalt statistika avaldatud. Üldise trendina on näha, et koguliselt on lihatoodang kasvanud, vorsttoodete tootmine 2015. aastal 9 kuuga vähenes 5,9%. Siiski võib eeldada, et keerulisest turuolukorrast tuleneva madala hinna tõttu on liha ja lihatoodete tarbimine jätkuvalt kasvanud. Arvesse tuleb võtta ka liha ja lihatoodete ekspordi, mis varasema aastaga võrreldes 2015. aastal 9 kuuga kasvas 1,4%. Eestimaise päritoluga liha ja lihatoodete osakaal koguekspordis on antud perioodil vähenenud ning impordi osakaal on 1% võrra kasvanud.

Tabel 1. Tööstustoodangu struktuur ja Eesti lihatoodang kokku (tapakaalus), tuhat tonni

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
lihatoodang kokku	76,0	75,4	80,6	78,4	79,8	80,7	..
liha tööstustoodang	44,9	45,5	43,1
vorsttooted	35,5	36,7	36,5	34,5	33,5	23,7 *	22,3 *
<i>keeduvorst</i>	11,1	10,8	11,9	11,5	11,3	11,2	..
<i>sardellid</i>	3,4	3,8	3,5	3,4	3,3	3,3	..
<i>viinerid</i>	10,9	12,4	11,3	10,2	9,8	9,4	..
<i>poolsuitsuvorst</i>	6,3	4,7	5,8	4,4	4,2	3,6	..
<i>täissuitsuvorst</i>	0,6	0,7	1,0	1,0	1,3	1,6	..
<i>maksavorst</i>	1,0	1,0	0,9	1,1	0,9
<i>verivorst</i>	1,4	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	..
<i>muud vorsttooted</i>	0,8	1,9	0,8	1,5	1,4
termiliselt töötlemata naturaalsed pooltooted lihast	33,0	32,9	34,5	32,4	31,6
termiliselt töödeldud tooted lihast	6,7	7,6	8,4	8,1	8,9
pelmeenid	5,6	3,5	5,9	3,8	3,5
pasteet	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
suitsulihatooted	9,6	9,9	10,3	9,6	9,9

Allikas: Statistikaameti aastastatistika; *lühiajastatistika; .. andmed pole avaldatud; andmed 8.01.2016 seisuga

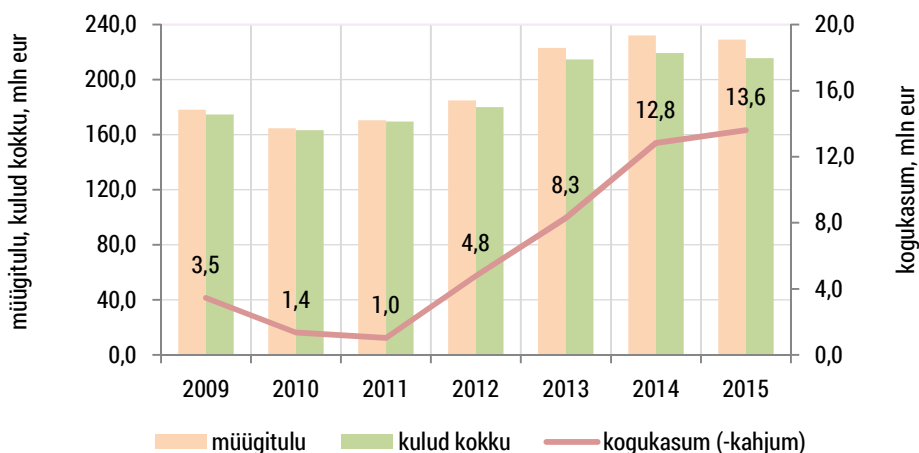
Euroopa Komisjoni andmetel on veiseliha toodang Euroopa Liidu (ELi) lihaturul 2015. aasta esimeses pooles kasvanud. Seda otseselt madala piimahinna tõttu ning vajadusest pärast piimakvootide kadumist karjad ümberstruktureerida. Kõige enam on toodang kasvanud Ungaris, Bulgaarias, Tšehhis, Eestis, Leedus ja Rumeenias, seda tapale viidud loomade suurema arvu ja kasvanud rümba kaalu tulemusena. Vanade liikmesriikide (EL-13) veiseliha toodang on olnud pidevalt kasvav ja oluliseks allikaks kogu ELi varudele, uued liikmesriigid (EL-15) on keskendunud praegu rohkem piimatootmise suunale, mis võib aga piimasektori raskuste jätkudes muutuda. ELi elusveiste ekspordi osakaal on kasvanud rohkem kui kolmandiku, kasvu nähakse ka edaspidi. Ekspordi peamine sihtriik on Liibanon, aga ka Türgi tähtsus on oluliselt suurenenud. Veiseliha eksport on veidi vähenenud. Eksport Norra, Balkani riikidesse ja Filipiinidele ei ole veel kompenseerinud varasemalt Venemaale eksporditud koguseid. Hiljuti avas USA oma turu iiri ja leedu veiselihale, esialgu on saadetavad kogused sinna aga väikesed. Veiseliha osas oodatakse lähiajal ELis tarbimise suurenemist ja hinna paranemist. 9 kuu keskmisena maksis veiseliha ELis 3,74 eur/kg (võrreldes 2014. aasta 9 kuuga +3,2%).

Sealiha maksis Euroopa Komisjoni andmetel 9 kuu keskmisena ELis 1,47 eur/kg (võrreldes 2014. aasta 9 kuuga -7,4%). Sealiha hind liigub ELis odavnemise trendil, aga toodangumahud on kõikides liikmesriikides kasvanud, enim Hispaanias. Püsiv alla keskmisest madalam sealiha hind näitab esimesi märke karja taastootlikkuses, mille tulemusena on vähenenud poeginud ja poegimata emiste arv. Odav hind ning suurem toodang on hoogustanud ELi sealiha ekspordi Aiasse, mis aasta esimeses pooles kasvas ligi 20%. Suurim partner Hiina vajab veelgi rohkem sealiha, kuna sigade väikepidamist kärbitakse hoogsalt. Samas tuleb jälgida euro/jeeni suhet, sest hiinlaste ostujõu vähenedes langeb seal kiirelt ka sealiha tarbimine. Maailmaturul tugevdas EL oma positsiooni ning kasvatas ekspordi Brasiilia oodatust väiksema sealiha toodangu tõttu. Venemaa ergutab kohalikke väiketootjaid sigasid kodus pidama, EL sealsele turule enam ei keskendu, isegi juhul kui impordipiirangud peaksid mingi hetk kaduma. Vaatamata toodangu kasvule, jääb sealiha tarbimise tase eelmise kriisi aegsest tarbimisest praegu veel madalamaks.

Majandusnäitajad

2015. aasta 9 kuuga oli lihatööstuse müügitulu 229,2 mln eurot, mis oli 2014. aasta sama perioodiga võrreldes 3,0 mln eurot (-1,3%) väiksem (joonis 1). Sektori kogukulud olid 215,6 mln euro suurused ja olid 3,8 mln eurot ehk 1,7% väiksemad kui varasemalt. Müügitulu vähenemisele avaldas mõju sigade Aafrika katku tulemusena III tsoonis kehtestatud ranged piirangud turustamisele ja tapmisele. Kogukulude vähenemine oli otseselt seotud tooraine odavama kokkuostuhinnaga. Müügitulu vähenemine oli väiksem võrreldes kogukulude langusega, mille tulemusena sektori kogukasum oli 13,6 mln euro suurune. 2014. aasta 9 kuuga võrreldes kasvas kogukasum 0,8 mln eurot ehk 6,2%.

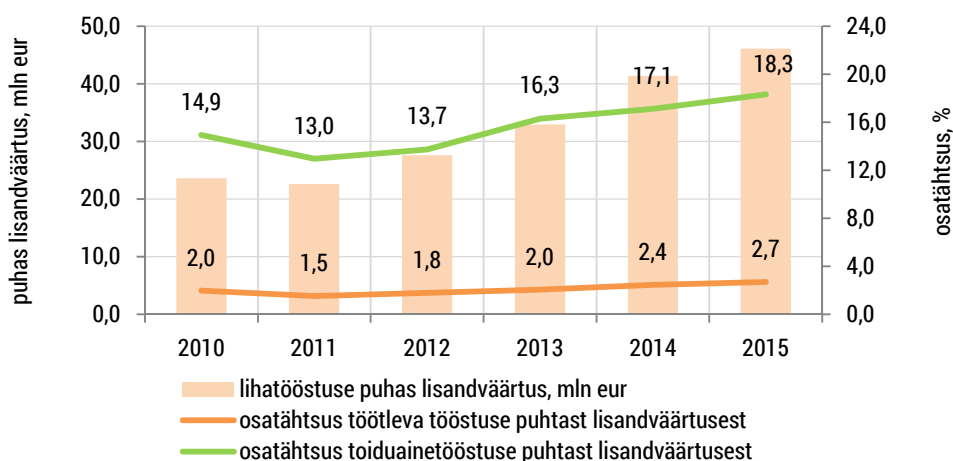
Joonis 1. Lihatööstuse 9 kuu müügitulu, kogukulud ja -kasum

Allikas: Statistikaamet, andmed 8.01.2016 seisuga

2015. aasta 9 kuuga oli lihatööstuse puhas lisandväärtus 46,1 mln eurot, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 5,6 mln eurot (11,4%) rohkem (joonis 2). Kasv tulenes peamiselt sektori kogukasumi tõusust, kuna kogukulud olid võrreldes müügituluga väiksemad ning see viitab ka tööstuste suundumusele oma tegevuse efektiivsemaks muutmisele keerulises majandusolukorras. Sektori tööjookulud kasvasid aastaga ligi 14% ja olid 32,5 mln euro suurused. Lihatööstuse puhas lisandväärtus moodustas 2,7% töötleva tööstuse ja 18,3% toiduainetööstuse puhtast lisandväärtusest.

Joonis 2. Lihatööstuse 9 kuu puhas lisandväärtus

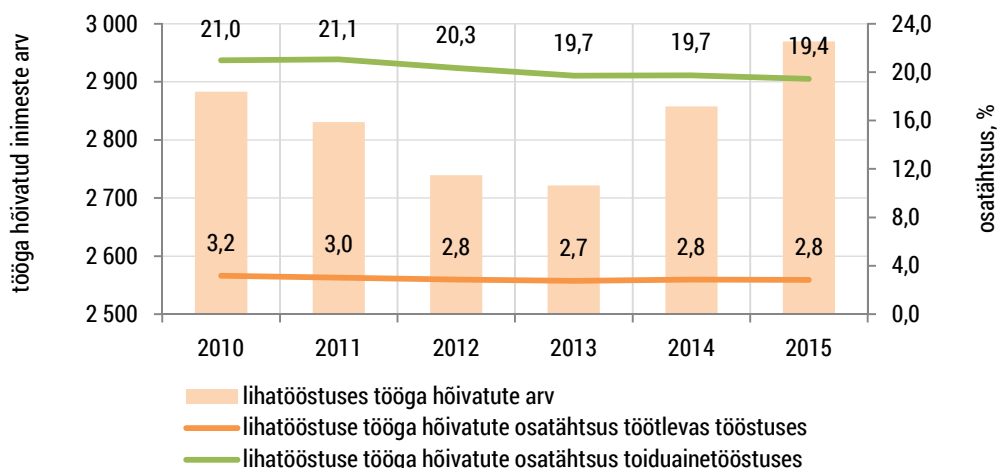
Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

2015. aasta 9 kuuga oli lihatööstuses keskmiselt tööga hõivatud isikuid⁴ 2970 (joonis 3). Võrreldes 2014. aasta sama perioodiga oli nende arv 112 inimese võrra (+3,9%) kasvanud. Lihatööstuses

⁴ Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata töönädala pikkusest (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

hõivatute osatähtsus töötleva- ja toiduainetööstuse sektoriga võrreldes vähenes ja oli vastavalt 2,8% ja 19,4% väiksem.

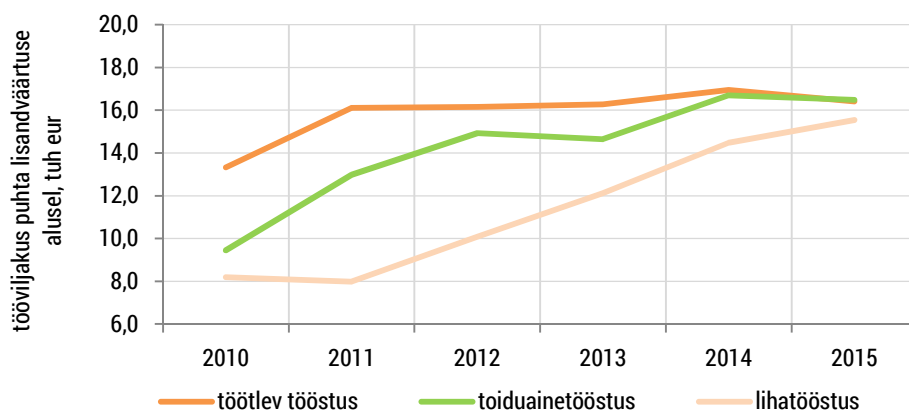
Joonis 3. Lihetööstuses 9 kuu keskmiselt tööga hõivatud isikute arv

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Tööviljakus⁵ hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli lihatööstuses 9 kuuga 15,5 tuhat eurot, mis oli eelmise aastaga võrreldes 1,0 tuhat eurot (+6,9%) suurem (joonis 4). Tööviljakuse kasvu mõjutas sektori kogukasumi suurenemine antud perioodil.

Joonis 4. Lihetööstuse 9 kuu tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel

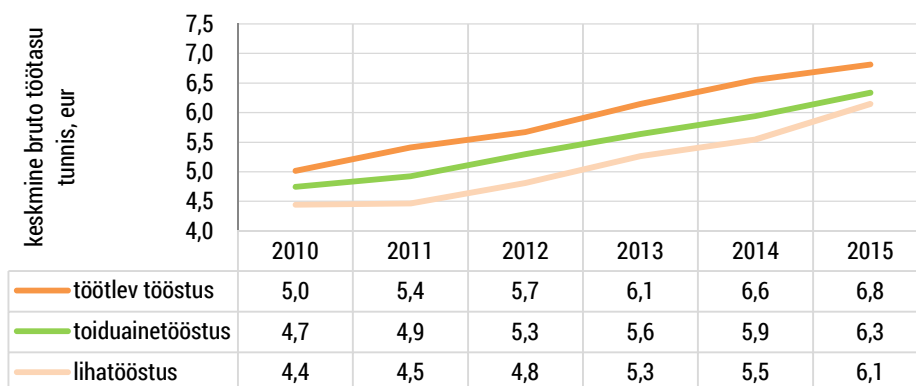

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Maaeluministeeriumi arvutuste kohaselt oli 2015. aasta 9 kuuga lihatööstussektori keskmine brutotöötasu 6,1 eurot tunnis, mis oli 2014. aasta sama perioodiga võrreldes 10,9% suurem (joonis 5). Lihetööstuse töötasu võrreldes töötleva- ja toiduainetööstusega on olnud madalam, siiski on lihatööstuse töötasu tase ühtlustumas toiduainetööstuse omaga. Tervikuna on sektorites keskmine brutotöötasu viimasel viiel aastal järjepidevalt kasvanud.

⁵ Tööviljakus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv

Joonis 5. Lihatoöstuse 9 kuu keskmine bruto töötasu tunnis

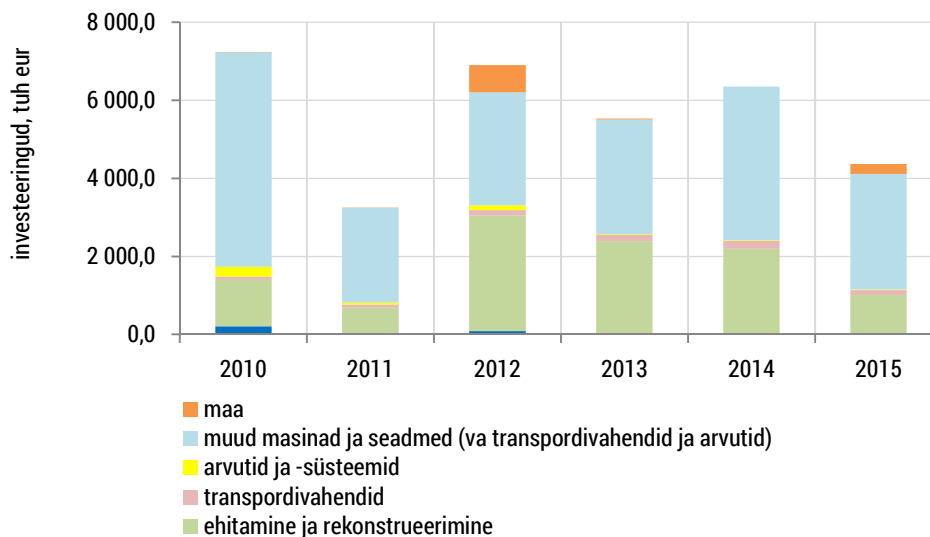

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Investeeringud

2015. aasta 9 kuuga investeeris lihatööstus materiaalsesse põhivarasse kokku 4,4 mln eurot, mida oli 2,0 mln eurot (-31,3%) vähem kui aasta varem (joonis 6).

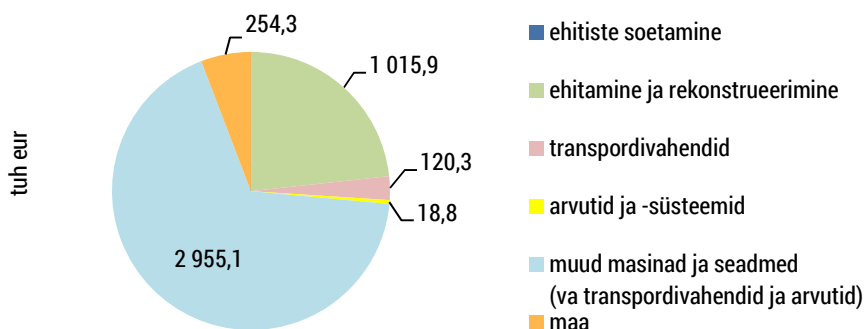
Joonis 6. Lihatoöstuse investeeringud 9 kuuga

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Suurimad investeeringud tehti masinate, seadmete ja inventari soetamiseks 3,0 mln eurot, mida oli 1,0 mln eurot (-24,8%) varasemast aastast vähem (joonis 7). Ehitamise ja rekonstrueerimise tarbeks kulutati 1,0 mln eurot, transpordivahenditesse investeeriti 120,3 tuhat eurot, maa ostuks 254,3 tuhat eurot ning arvutitesse ja -süsteemidesse 18,8 tuhat eurot.

Joonis 7. Lihatootuse investeeringud 2015. aastal 9 kuuga

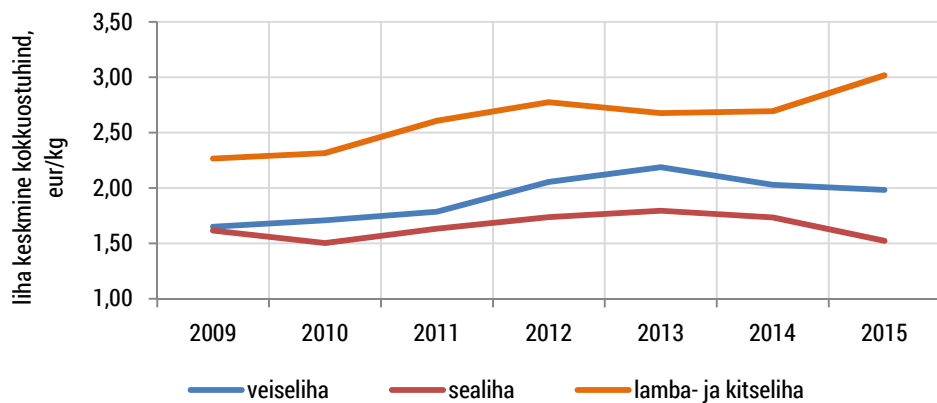

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Liha kokkuostuhind

SA andmetel oli lamba- ja kitseliha 9 kuu keskmine kokkuostuhind 2015. aastal 3,02 eurot/kg, mis oli 12,3% tõusnud (joonis 8). Seevastu veise- ja sealiha keskmine kokkuostuhind odavnes, eriti sealiha oma, mille toodangut on tõsiselt survestanud sigade Aafrika katk. Veiseliha maksis 1,98 eurot/kg (-2,5%) ja sealiha 1,53 eurot/kg (-12,1%).

Joonis 8. Loomaliha 9 kuu keskmised kokkuostuhinnad

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Tabel 2. Lihasektori olulisemad näitajad 2014. ja 2015. aasta 9 kuu võrdluses

	2014	2015	Muutus (%)
Positsioon majanduses			
toodangu väärtus, mln €	191,5	208,6	+8,9
toodangu väärtuse osatähtsus töötlevas tööstuses, %	2,7	3,0	+0,3 pp
toodangu väärtuse osatähtsus toiduainetööstuses, %	17,1	19,8	+2,7 pp
Majandusnäitajad			
keskmine tööga hõivatute arv	2858	2970	+3,9
müügitulu, mln €	232,2	229,2	-1,3
kulud kokku, mln €	219,4	215,6	-1,7
kogukasum (-kahjum), mln €	12,8	13,6	+6,2
puhas lisandväärtus, mln eurot	41,4	46,1	+11,4
tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	14,5	15,5	+6,9
keskmine bruto töötasu tunnis, €	5,5	6,1	+10,9
investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku, mln €	6,4	4,4	-31,3
Keskmine kokkuostuhind			
veiseliha, €/kg	2,03	1,98	-2,5
sealiha, €/kg	1,74	1,53	-12,1
lamba- ja kitseliha, €/kg	2,69	3,02	+12,3
Legend			
	kasvas		
	vähenes		
pp	protsendipunkt		

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga

Tabel 3. Lihatööstuse olulisemate näitajate aegrida 9 kuu arvestuses

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
tööga hõivatute arv	2181	2443	2456	2469	2491	2790	3249	2785	3021	2883	2831	2739	2722	2858	2970
müügitulu, mln €	95,7	97,5	95,4	104,6	117,4	142,5	164,4	168,5	178,2	164,6	170,5	184,9	223,0	232,2	229,2
kulud kokku, mln €	..	92,0	89,4	99,0	113,0	134,9	157,0	165,8	174,7	163,2	169,5	180,1	214,7	219,4	215,6
kogukasum (-kahjum), mln €	..	5,5	6,0	5,6	4,4	7,6	7,4	2,7	3,5	1,4	1,0	4,8	8,3	12,8	13,6
tööjõukulud, tuh €	8,4	10,0	10,6	11,9	13,0	16,4	22,0	23,0	23,9	22,3	21,6	22,8	24,6	28,6	32,5
investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	4,1	6,8	9,5	6,7	10,1	8,4	10,0	13,9	5,7	7,2	3,2	6,9	5,5	6,4	4,4
ekspordi väärtus, mln €	29,7	39,1	47,4	50,4	60,4	49,4	50,1

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 8.01.2016 seisuga